

Egy kiállítás képei, avagy gondolatok egy albumról

A Muszorgszkij-zene felidézése a címben nem véletlen: különböző jelenségeket, benyomásokat, érzéseket zenésített meg a komponista. Ugyanez történik az *Együtt jobb* című kötetben irodalmilag is, képzőművészeti is. Ám ha jól megnézzük a könyv borítóját, tulajdonképpen egy minitárlatot látunk: 13 különféle származású művész világlátását, a 13 legidősebb nemzetiségi képzőművészt.

Az irodalmi-képzőművészeti válogatás Sutarski Konrádnak, a kötet szerkesztőjének köszönhetően érdekes és tartalmas. Olyan alkotókról van szó, akik többnyire kívül esnek saját anyaországuk közege. Bővebb jelzést kapunk a nemzetiségi irodalmak, de szűkebbet a nemzetiségi képzőművészetek jelenlétéről.

Időben Trianon után járunk.

A kötetben jelzesszerűen megjelenő festmények és szobrok együttese 43 alkotó ugyanennyi alkotása, albumszerűen elrendezve a nemzetiség számarányának megfelelően. Ugyanakkor önálló egységként kezelhető. Önálló műfaj.

A könyvben szereplő alkotók többféle világlátást forrasztanak sokszínű művészetté. Ennek a többféle világlátásnak, sokszínűségnek is elismerése és hangsúlyozása a kötet. Kortárs, valamint úgynevezett idős kortárs, a közelmúltban elhunyt művészek munkájával ismerkedhetünk.

Közös a kor, közös az emlékezet és közös a jelen is. Nem arról van szó egyszerűen, hogy vannak nemzetiségek, amelyek magyar közegben élnek. Kultúrák együttéléséről van szó, s ezek a kultúrák – a globalizáció hatására is – bizony egymáshoz egyre közelebb kerülnek, hatnak is egymásra.

A Kárpát-medencei, a német, a bolgár (és a reprodukciók között föllelhető többi nemzetiség) művei ugyanúgy része világunknak, mint a magyarság alkotásai. Felvillantva látjuk, mint őrzi hagyományos szinkultúráját, forma-, szellem- és témakincsét például a cigány, a ruszin, a görög vagy az ukrán művészet.

Csaknem száz évben kell gondolkodnunk. Láthatjuk például a szürreális irány, az elvont és a realisztikus tájkép, a geometrikus absztrakt, a meditációs

BENEDEK KATALIN (1950) művészettörténész, a *Magyar Művészeti Fórum* folyóirat szerkesztője. Elhangzott az „Együtt jobb megismerni nemzetiségeink irodalmát” című konferencián. Budapest, 2014. április 25.

érzület, a figurálisan festett szociális témák megvalósulását. Mindezek sokirányú tájékozódást nyújtanak az illető nációról.

A művészek túlnyomó többsége a nagy, országos kiállításokon szerepel. Azt tapasztalom, hogy ők egyszerre érzik magukat hol az egyik, hol a másik nép örökösének, egyként sorolva magukat az egyik és a másik kultúra letéteményesének.

Akkori munkahelyemen, a Magyar Nemzeti Galériában kurátora voltam a Magyar Festészet Napja alkalmából rendezett tárlatoknak, melyeken több mint száz művészt mutattunk be, köztük természetesen nemzetiségi alkotókat. Az egyik ilyen tárlatnak éppen azt a címet adtam, hogy „Nyitás a Kárpát-medencére”. Vagy például a Balaton Tárlat zsűritagjaként is gyakran találkoztam különböző nemzetiségű, magyarországi alkotókkal. Saját szerzőségemben nemrég jelent meg „Élő magyarörmény művészet” címmel egy lexikon, s ez is arról győzött meg, hogy érdemes is, kell is az egyes nemzetiségek művészetét egybegyűjteni. Minden ilyen esemény – amilyeneket most csak példaként említettem a közelmúltból – mind-mind különálló történet.

Volt kisebbségi képviselőként is tudom, hogy a nemzetiségi önkormányzatok foglalkoznak a témával, jelentetnek meg kiadványokat művészeikről, kiállításokat rendeznek számukra. Az *Együtt jobb* irodalmi tájékozódást elősegítő könyvhöz hasonló, összefoglaló jellegű kiadvány azonban eddig még nem jelent meg. Ez ilyen értelemben egyedülálló.

Sutarski Konrád ezt írja: „Átfogóbb és részletesebb bemutatást is megérdemelnek egy önálló nemzetiségi album megjelentetésének a keretében.” Magyarán, érdemes elgondolkodni ezen a képzőművészeti albumon, annak megjelentetésén. Ez a kettős gondolat fészkel bennem a könyv lapozván. Önálló, össznemzetiségi album és kiállítás, méltó körülmények között. Ez a két tevékenység ugyanis a nemzetiségi értékörzés két alapvető vonása. Ugyanúgy, ahogy a Muszorgszkij-zene, az „Egy kiállítás képei” örök emberi félelmet, vágyat, szomóúságot és emelkedettséget sugároz.